

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

ผลของการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อความร่วมมือในการรักษาด้วยยา
ของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ โรงพยาบาลสวนปรุง
จังหวัดเชียงใหม่

กาญจนา ธารสุข

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตุลาคม 2553

b ๐๐๗๕๙๙๖๘

ผลของการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อความร่วมมือในการรักษาด้วยยา
ของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ โรงพยาบาลสวนปรุง
จังหวัดเชียงใหม่

กาญจนา ธีรสุข

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตุลาคม 2553

ผลของการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อความร่วมมือในการรักษาด้วยยา
ของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ โรงพยาบาลสวนปรุง
จังหวัดเชียงใหม่

กาญจนา ทะสุข

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. ھرรษา เศรษฐบุปผา

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร. วรรณช กิตสัมบันท์

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ดาราวรรณ ต๊ะปันตา

.....กรรมการ
แพทย์หญิงกิตติวรรณ เทียมแก้ว

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร. วรรณช กิตสัมบันท์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร. ดาราวรรณ ต๊ะปันตา

16 ตุลาคม 2553

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. วรณัฐ กิตติสัมพันธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.คาราวรรณ ต๊ะปีนตา อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่ได้ให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการค้นคว้าแบบอิสระในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณอธิบดีกรมสุขภาพจิต และผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุง ที่ให้โอกาส และสนับสนุนทุนในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการศึกษา ขอขอบคุณหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลสวนปรุง หัวหน้าหอผู้ป่วย และเพื่อนร่วมงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ มารดา ครอบครัว ที่ให้ความเข้าใจ และคอยเป็นกำลังใจมาตลอด ทำให้ผู้ศึกษาสามารถทำการศึกษาครั้งนี้ได้สำเร็จตามเป้าหมาย คุณงามความดีและคุณประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้ ขอมอบแด่บุพการี และคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาจนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

กาญจนา ณะสุข

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ผลของการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อความร่วมมือในการรักษา
ด้วยยาของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ
โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวกาญจนา ทะสุข

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร. วรณัฐ กิตติสัมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. ดาราวรรณ ต๊ะปินตา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

245816

ความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำมีความจำเป็น
อย่างมากต่อการหาย และป้องกันการกลับเป็นซ้ำของโรค การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบ
กึ่งทดลอง ที่มีสองกลุ่มวัดก่อน และหลังการทดลอง วัดอุปสรรคของการศึกษาเพื่อศึกษาผลของ
การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ
คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุม 9 คน และกลุ่ม
ทดลอง 9 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกันตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เครื่องมือ
การศึกษาประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของรชนก สิทธิโชติวงษ์
(2550) ทดสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-21) ได้ค่าความเชื่อมั่น
เท่ากับ .81 และ 2) วิธีทัศนัยตัวแบบสัญลักษณ์ ของพาขวัญ บุญประसार (2550) ดัดแปลงโดย
กาญจนา ทะสุข วรณัฐ กิตติสัมพันธ์ และดาราวรรณ ต๊ะปินตา (2552) และได้ตรวจสอบความตรง
ด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือระยะก่อน
และระยะหลังทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลความร่วมมือในการรักษาด้วยยาโดยใช้สถิติทดสอบค่าที่
ชนิด 2 กลุ่มสัมพันธ์กัน (dependent t-test) และสถิติทดสอบค่าที่ ชนิด 2 กลุ่มอิสระต่อกัน
(independent t-test)

ผลการศึกษาในครั้งนี้

245816

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความร่วมมือในการรักษาด้วยยากกลุ่มทดลองในระยะหลังทดลองมากกว่าระยะก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในระยะหลังทดลองของกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการเพิ่มความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ ดังนั้นบุคลากรทางสุขภาพควรพิจารณาตัวแบบสัญลักษณ์ไปใช้ เพื่อสร้างเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำต่อไป

Independent Study Title	Effect of Symbolic Modeling on Medication Adherence Among Persons with Depression Recurrence, Suanprung Psychiatric Hospital, Chiang Mai Province	
Author	Miss Kanchana Thasook	
Degree	Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing)	
Independent Study Advisory Committee		
	Lecturer Dr. Voranut Kitsumban	Advisor
	Associate Professor Dr.Darawan Thapinta	Co-advisor

ABSTRACT

245816

Medication adherence is necessary for persons with depression recurrence to get better from depressive symptoms and protect from recurrence of the disease. This quasi-experimental, pretest-posttest control group designs aimed to examine the effect of the symbolic models on medication adherence among persons with depression recurrence. Eighteen subjects were purposively selected and assigned to experimental and control group, 9 subjects in each group. The instruments composed of 1) medication adherence questionnaire developed by Sittichotvong (2008) of which the internal consistency reliability was 0.81, and 2) three videotapes of symbolic models which were developed by Boonprasan (2007) and modified by Thasook, Kitsumban, and Thapinta (2009). Content validity of instruments was reviewed by three experts. Data were collected in two phases, the pre-experiment and the post-experiment. Data were analyzed by comparison of medication adherence between the pre-experiment and the post-experiment. Data were analyzed using dependent and independent t-test.

The results of the study revealed that:

1. Medication adherence mean score of the experimental group after watching the videotapes of symbolic models was higher than before watching the videotapes ($p < .05$).
2. Medication adherence mean score of the experimental group after watching the videotapes of symbolic models was higher than that of the control group ($p < .05$).

This study shows that symbolic models are effective tools in increasing medication adherence behavior among the persons with depression recurrence. The modeling can be considered as the tool to enhance medication adherence for health personal among this group.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
สมมุติฐานการศึกษา	8
ขอบเขตของการศึกษา	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
โรคซึมเศร้า และโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ	10
การรักษาด้วยยาในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าที่กลับเป็นซ้ำ	18
ความร่วมมือในการรักษาด้วยยา	22
ตัวแบบสัญลักษณ์	30
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา	
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	42
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	43
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
การอภิปรายผล	55
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	59
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	60
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	61
เอกสารอ้างอิง	62
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัย	70
ภาคผนวก ข การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	71
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	74
ภาคผนวก ง รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	88
ประวัติผู้เขียน	89

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส	48
2	จำนวนของระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ความเพียงพอของรายได้	49
3	ระยะเวลาการเจ็บป่วย และระยะเวลาในการรับประทานยารักษาโรคซึมเศร้า	50
4	เปรียบเทียบความแตกต่างรายข้อของจำนวนกลุ่มควบคุมก่อน และหลังการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมความร่วมมือในการรักษาด้วยยา	51
5	เปรียบเทียบความแตกต่างรายข้อของจำนวนกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมความร่วมมือในการรักษาด้วยยา	52
6	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลอง	53
7	เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในการรักษาด้วยยาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	54